

Recensie Veldgids Mossen

Besproken boek: Klaas van Dort, Chris Buter & Paul van Wielink, 1998. Veldgids mossen. 272 pp. KNNV-veldgids nr. 10. St. Uitgeverij KNNV, Utrecht.

De Veldgids Mossen is vooral een mooi mossenboek. Er zullen niet veel Buxbaumiella-lezers zijn die het boek nog niet hebben ingezien, en velen hebben er al heel wat fijne uurtjes mee doorgebracht. En het zijn niet alleen mossenliefhebbers die de Veldgids waarderen, ook volstrekten leken worden geboeid door de fraaie uitvoering en vooral door de prachtige foto's. Hier is eindelijk een boek waardoor je vrienden begrijpen wat je nu zo mooi vindt aan dat kleine grut.

Mossen zijn moeilijk. Dat is vaak het belangrijkste wat natuurliefhebbers van deze kleine plantjes weten. En de vaklui slaan dikwijls een bijpassende, gewichtige toon aan. In de veldgids is met succes geprobeerd om ook de lastige zaken in heldere taal te vertellen, ondersteund door functionele foto's en tekeningen. Hierbij past ook het gebruik van Nederlandse namen in de tekst.

De inhoud van deze praktische gids bestaat uit 10 hoofdstukken, waarvan hoofdstuk 5 met de determinatietabellen en hoofdstuk 6 met de soortbeschrijvingen de kern van het boek vormen en verreweg de meeste ruimte innemen.

Het boek begint met 3 inleidende hoofdstukken met de titels 'Een kennismaking met mossen', 'De mosplant' en 'Voortplanting'. Het stukje over de Systematische indeling is niet erg helder, maar de onderwerpen Praktische indeling en De mosplant uiterlijk zijn duidelijk en buitengewoon nuttig om de belangrijke kenmerken te leren kennen. De tekst wordt treffend ondersteund met foto's en tekeningen.

Hoofdstuk 4 'Ecologie' geeft vooral een beschrijving van diverse milieus en substraten met de op die plaatsen te verwachten mossen. Allerlei wetenswaardigheden zijn in de tekst verwerkt. Ook vind je er aanwijzingen hoe en waar naar bepaalde soorten te zoeken.

Hoofdstuk 5 'Herkenning' geeft kort nog wat aanwijzingen over loepgebruik en andere praktische zaken, en dan de 'Tabellen'. Via de 'Algemene tabel' komt men in een van de 6 tabellen waarin tot op een soortnaam gedetermineerd kan worden. Het aantal opgenomen soorten is beperkt tot ruim 80, genoeg voor beginners, en mede daardoor lopen de tabellen vlot. De keuze wordt vaak vergemakkelijkt doordat het in de tabel genoemde kenmerk op dezelfde hoogte naast de tekst in een tekening is weergegeven. Tijdens de determineeravonden voor beginners komen we verrassend vaak op de goede soort uit.

De naam brengt ons, via de Index van Nederlandse namen, naar de 'Beschrijving van blad- en levermossen', hoofdstuk 6. Hier is zeer gestruc-

tureerd te werk gegaan met vaste rubrieken voor 'Groeiplaats', 'Uiterlijk', 'Betrouwbaarheid determinatie' en soms 'Andere soorten'. Over het algemeen is de inhoud van de rubrieken kort, zakelijk en duidelijk; soms vereist de beschrijving van de vorm der sporenkapsels kennis van zaken als kromme knakworstjes en Jägermeisterglaasjes. Elke beschrijving is voorzien van een kleurenfoto en een habitus-tekening. De grootte wordt aangegeven door een liggend of staand (cm-)maatbalkje.

Het gebruik van tabellen en beschrijvingen tezamen levert vanzelfsprekend de beste resultaten op. Op onze avonden hebben we vaak Gewoon dikkopmos op tafel, maar nooit met de in de tabel genoemde kenmerken want dan was de soort in het veld herkend en niet meegenomen. Via het afstrepen van de mogelijkheden aan de hand van de beschrijvingen komen we er dan toch uit.

Hierna volgen 3 korte hoofdstukjes 'Woordenlijst', 'Literatuur' en 'Overige informatie'. In dit laatste wordt o.a. onze werkgroep genoemd. Het stukje over onze Internet-site is nogal technisch, maar de toegang tot de Website is simpel en je vindt er o.a. een nuttige pagina met Aanvullingen en correcties op de Veldgids Mossen (vnl. drukfouten).

Het laatste hoofdstuk 'Index' bevat de Index Nederlandse namen. Deze is onmisbaar om van de tabel bij de beschrijving te komen. In dit hoofdstuk wordt ook de betekenis van wetenschappelijke namen verklaard.

De Veldgids Mossen is goed, maar niet perfect. Een paar kleine tekorten wil ik noemen. Het is onhandig dat als je een soort hebt uitgesleuteld, je niet onmiddellijk naar de beschrijving kunt gaan, maar eerst naar de Index moet om het soortnummer op te zoeken. Verder is het verwarrend dat in de blaadjes naast de tabel meestal wel, maar niet altijd, een bladnerf is getekend als die aanwezig is (ontbreekt bij Gewoon zijdemoos en Muursnavelmos). Op pagina 76 passen de blaadjes in het geheel niet bij de tekst van de tabel, jammer want meestal wordt de tekst juist goed door de tekeningen ondersteund. Een van de weinige echte fouten is het verschil dat wordt opgegeven tussen Purpersteeltje en Oranjesteeltje: Oranjesteeltje heeft geen om elkaar gewonden peristoomtanden, maar de peristoomtanden zijn recht en onvolledig gespleten.

De hierboven genoemde kleine onvolkomenheden doen geen afbreuk aan het boek. De Veldgids Mossen is een uitstekend boek voor beginners, maar het is ook een fijn boek voor hen die niet in de mossen willen duiken en er toch iets van willen weten. Het heeft ook de ervaren bryoloog veel te bieden, niet het minst door de uitzonderlijk fraaie foto's van Bart Horvers. De Veldgids Mossen is een aanwinst voor in het veld, op de werkgroepavond, in de boekenkast en op het nachtkastje.

Het is een prachtig relatiegeschenk.

Joop Kortselius